

Відгук офіційного опонента

доктора медичних наук, професора, в.о. завідуючого кафедри дитячої хірургії та дитячої анестезіології Харківського національного медичного університету МОЗ України Давиденка Вячеслава Борисовича на дисертаційну роботу Яременка Сергія Олексійовича «Рання діагностика та показання до оперативного лікування некротичного ентероколіту новонароджених», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.09 «Дитяча хірургія» в спеціалізовану вчену раду Д 05.600.01 при Вінницькому національному університеті ім. М.І.Пирогова

Актуальність обраної теми

Некротичний ентероколіт новонароджених (НЕК) – тяжке запальне захворювання кишечника переважно новонароджених, яке проявляється різними клінічними проявами пошкодження кишечника, від запалення до розвитку некрозу та перфорацій (Downard C.D., 2012; Müller M.J., 2016).

Хоча за останнім часом частота НЕК дещо знизилася, несприятливі результати лікування ускладнених форм залишаються на стабільно високому рівні (Thyoka M. 2012, Горбатюк О.М., 2013, Robinson J.R., 2017). З клінічної точки зору, НЕК має перебіг як в легкій, так і у важкій формах з ускладненнями у вигляді некрозу кишкової стінки, перитоніту, сепсису, розвиток яких зумовлює високу летальність (Gilfillan M., 2016, Gilfillan M., 2017).

Найбільш важливим діагностичними проблемами НЕК є низька діагностична значимість клінічних, інструментальних та рентгенологічних ознак на ранніх стадіях захворювання, що є основними у діагностиці цього захворювання, відсутність адекватних біомаркерів чи діагностичних засобів, які допомагають визначити цю стадію захворювання, поширення ураження

кишечнику або диференціювати НЕК від інших клінічно схожих станів та прогнозувати його перебіг. Відсутність чітких ранніх критеріїв некротичних змін кишечника, при яких необхідно проводити оперативне втручання, робить необхідним пошук високоспеціфічних та чутливих методів діагностики НЕК.

Вивчення показників регіонарної абдомінальної насиченості тканин киснем може допомогти у неінвазивній діагностиці ступеня та розповсюдженості ураження кишечника, оцінці ефективності лікування та прогнозу перебігу НЕК у новонароджених (Fortune P.M., 2001, Petrova A., 2010, Akotia D.H., 2016, Sood B.G., 2014).

Все викладене вище свідчить про ряд невирішених питань щодо цієї патології та підкреслює її актуальність, спонукаючи до пошуку більш ефективних методів ранньої діагностики ускладнених форм НЕК та прогнозування перебігу захворювання.

У зв'язку з чим, тема обраного Яременком С.О. дисертаційного дослідження є актуальною і сучасною. Впровадження одержаних наукових досліджень сприятиме суттєвому покращенню показників лікування НЕК.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження є фрагментом науково-дослідної роботи «Оперативне лікування та реабілітація дітей з хірургічною патологією і вадами розвитку» (держ. реєстраційний номер 0113U007652) кафедри дитячої хірургії Державного закладу «Дніпропетровська медична академія МОЗ України». Здобувач є співвиконавцем вказаної роботи, виконав більшість фрагментів, присвячених удосконаленню ранньої діагностики та визначенню показань до оперативного лікування некротичного ентероколіту в новонароджених дітей, брав участь у впровадженні та апробації отриманих результатів дослідження.

Ступінь обґрунтованості основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Дисертаційна робота Яременка С.О. виконана на достатній кількості клінічного матеріалу. Автором проведений аналіз даних обстеження та лікування 146 новонароджених з НЕК.

З метою оцінки ефективності розробленого методу лікування було досліджено перебіг, діагностику та лікування дітей з різними стадіями НЕК, яких було розділено на 3 групи:

- першу (групу порівняння), діагностика в якій виконувалася за стандартною метою, показання для оперативного лікування виставляли після клінічного, ультразвукового, рентгенологічного підтвердження перфорації кишечника, позитивного результату лапароцентезу, кишкової непрохідності на фоні НЕК або ознак некрозу кишечника (n=52);

-другу (основну групу), діагностика в якій виконувалася за розробленою власною методикою, доповнюючи використання вісцеральної спектрометрії у близько-інфрачервоному спектрі (n=94). Лікувальна тактика цих пацієнтів обиралася індивідуально та базувалася на запропонованому діагностично-лікувальному алгоритмі. Контрольну групу склали 15 здорових новонароджених без хірургічної патології.

Отримані дані підтверджуються достатньою кількістю проведених клінічних спостережень. Автором використані сучасні клініко-інструментальні, лабораторні методи дослідження. Цифровий матеріал опрацьовано методами сучасної статистики. Наукові положення обґрунтовані, а висновки послідовно випливають з завдань. Рекомендації містять новий підхід щодо діагностичної та лікувальної тактики новонароджених з НЕК.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження

Автором уперше досліджено показники вісцеральної регіонарної насиченості тканин киснем у новонароджених з НЕК, вивчено динаміку змін при різних стадіях НЕК. Встановлено, що показники вісцеральної регіонарної насиченості тканин киснем у доношених та недоношених новонароджених змінюються при розвитку НЕК та можуть бути використані для оцінки вираженості ушкодження кишечника та масштабів розповсюдження запального процесу в кишечнику.

Розширено знання про патогенез НЕК. Автором було встановлено, що зниження показників вісцеральної регіонарної насиченості тканин киснем у новонароджених з НЕК тісно корелює зі стадіями захворювання, що дало змогу визначити стадійність перебігу НЕК та запропонувати новий алгоритм його діагностики та лікування. Доведено, що низькі середні показники вісцеральної абдомінальної регіонарної насиченості тканин киснем (менше, ніж 45%) у новонароджених 1-7 діб життя дозволяє віднести їх до групи ризику розвитку НЕК.

Запропоновано алгоритм дій, що дозволяє диференційно підійти до методів та термінів хірургічного лікування новонароджених з НЕК та прогнозування перебігу захворювання. Обґрунтовано необхідність короткотривалої предопераційної підготовки та раннього оперативного втручання у пацієнтів з прогресивним перебігом НЕК.

Розроблено прогностичну модель оцінки ефективності хірургічного лікування НЕК у дітей та досліджено параметри її клінічної цінності.

Теоретична та практична цінність дослідження

Автором встановлено, що показники вісцеральної регіонарної насиченості тканин кишечника киснем можуть бути використані для оцінки ступеня та поширеності пошкодження кишечника у новонароджених з НЕК, що дозволяє оптимізувати тактику лікування таких пацієнтів та прогнозувати

перебіг НЕК. Уточнені патофізіологічні механізми розвитку НЕК у новонароджених та запропоновано послідовний алгоритм лікувально-діагностичних заходів.

Розроблений діагностичний алгоритм дозволяє на ранніх стадіях діагностувати НЕК, забезпечити неінвазивний метод моніторингу його перебігу, зменшити кількість ускладнень та негативних наслідків НЕК.

Вивчення рівня насиченості тканин кишечника киснем та зв'язок недостатнього забезпечення цих тканин киснем з некротичними змінами в кишечнику розширило знання про патогенез НЕК, дало змогу визначити стадійність перебігу НЕК та запропонувати новий алгоритм його діагностики та лікування

Отримані результати впроваджено в навчальний процес, медичну практику та наукову діяльність кафедри хірургії за фахом «дитяча хірургія» Дніпропетровського медичного інституту традиційної та нетрадиційної медицини МОН України, а також у практичну роботу закладів охорони здоров'я КЗ «Дніпропетровський обласний перинатальний центр зі стаціонаром» ДОР», КЗ «Дніпропетровський спеціалізований клінічний медичний центр матері та дитини ім. проф. М.Ф. Руднева» ДОР» м. Дніпро, КЗ «Дніпропетровська обласна дитяча клінічна лікарня» ДОР», КЗ «Криворізький перинатальний центр зі стаціонаром» КМР», КЗ «Запорізька обласна клінічна дитяча лікарня» ЗОР»Ю що підтверджено відповідними актами впровадження (усього 5 актів).

Структура та обсяг дисертації

Дисертація Яременка С.О. викладена українською мовою на 168 сторінках тексту і складається зі вступу, 6 розділів (в тому числі огляду літератури, матеріалів і методів досліджень, 4 розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів досліджень, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, що містить 157 найменувань (37

кирилицею, 120 латиницею). Список використаної літератури достатній, і складений у відповідності з вимогами до оформлення дисертаційної роботи. Роботу ілюстровано 29 таблицями та 33 рисунками.

Аналіз всіх розділів дисертації показав, що вони повністю відповідають встановленим вимогам, які подаються до дисертаційних досліджень. Заключення та висновки відповідають меті та задачам дослідження. В роботі висвітлені цінні практичні рекомендації, які сприяють покращенню лікування такого важкого захворювання у дітей, як некротичний ентероколіт.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях

За темою дисертації Яременка С.О. опубліковано достатню кількість робіт – 10, що включені до переліку наукових видань для публікацій дисертаційних робіт, 1 – в іноземному виданні. Отримано 1 патент України на корисну модель. В наукових працях повністю відображено всі розділи дисертації. Матеріали дисертаційної роботи доповідалися і обговорювалися на наукових форумах: науково-практичній конференції «Актуальні питання неонатології, педіатрії та дитячої хірургії» (м. Дніпропетровськ, листопад 2013р.), XXIII Всеукраїнському з'їзді хірургів (м. Київ, квітень 2015р.), XVI Європейському конгресі дитячих хірургів (м. Любляна, Словенія, червень 2015р.), IV науково-практичній конференції з міжнародною участю мінімально-інвазивної хірургії та урології в дитячому віці (м. Київ, квітень 2016р.), VIII міжнародному практичному курсі фетальної та неонатальної ендоскопічної хірургії (м. Брага, Португалія, вересень 2016р.), XXIV з'їзді хірургів України, присвяченому 100-річчю з дня народження академіка О.О. Шалімова (м. Київ, вересень 2018р.), засіданнях дитячих хірургів Дніпропетровської області 2015-2019 рр.

Зміст автореферату співпадає зі змістом всіх розділів дисертації, відповідає основним її положенням, висновки відповідають меті і задачам дослідження.

Зауваження до змісту та оформлення дисертаційної роботи

Під час рецензування дисертаційної роботи Яременка С.О. принципів зауважень не виникло. Поодинокі стилістичні зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Відповіді на деякі запитання одержані в процесі спілкування з дисертантом.

Відповідність змісту дисертації та висновків встановленим вимогам

Дисертаційна робота Яременка Сергія Олексійовича «Рання діагностика та показання до оперативного лікування некротичного ентероколіту в новонароджених», що виконана під керівництвом доктора медичних наук, професора Македонського І.О., є закінченим науковим дослідженням, яке має наукову новизну і практичне значення. За своєю актуальністю, науковою новизною і практичним значенням робота відповідає вимогам п.13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», що пред'являються до дисертацій на здобуття вченого ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.09 – «Дитяча хірургія», а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за даною спеціальністю.

Офіційний опонент:

В.о. завідувача кафедри
дитячої хірургії та дитячої анестезіології
Харківського національного
медичного університету МОЗ України,
д.мед.н., професор

Давиденко В.Б.